

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060207

DOM
2013-06-24
Stockholm

Mål nr
P 1296-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-01-15 i mål nr P 1220-12, se bilaga A

KLAGANDE

Kommunstyrelsen i Tierps kommun
815 80 Tierp

MOTPART

M R

SAKEN

Föreläggande enligt plan- och bygglagen (2010:900)

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Kommunstyrelsens i Tierps kommun beslut.
  2. Mark- och miljööverdomstolen avvisar M R.s yrkande om upphävande av beslut om byggsanktionsavgift.
-

Dok.Id 1080210

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunstyrelsen i Tierps kommun (kommunstyrelsen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa kommunstyrelsens beslut.

M R har bestritt ändring. Om kommunstyrelsens beslut fastställs har han yrkat att kommunstyrelsens beslut om att påföra honom en byggsanktionsavgift ska ändras så att ingen avgift ska utgå alternativt att denna ska nedsättas.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunstyrelsen har anfört i huvudsak följande. Bygglov krävs för farstukvisten eftersom det inte är fråga om ett skärmtak, utan en bygglovspliktig tillbyggnad. Definition av skärmtak saknas i PBL. Ordet skärm förklaras i Nationalencyklopedin som ”skivliknande, plant eller välvt föremål som används som skydd t.ex. mot stark ljusstrålning, stänk el. insyn”. Taket över farstukvisten är en stor inbyggd konstruktion som svårligen kan kallas skärm enligt nationalencyklopedins förklaring. Taket är byggt på ett sådant sätt att det utgör en del av byggnadens tak då det har gemensam takfot och takmaterial samt är en integrerad del av bostadshusets tak. Det kan därmed inte anses utgöra ett skärmtak som inte kräver bygglov enligt 9 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Enligt praxis ska öppna byggnadsdelar – så som altan med tak, carportar och större farstukvistar – räknas som tillbyggnader med hänvisning till att de ökar byggnadens (plan-)yta. Därmed kräver dessa normalt bygglov. Endast mindre enkla skärmtak över entréer och dylikt ska inte räknas som tillbyggnader, dvs. exempelvis sådana byggnadsdelar som enligt SS 21054:2009 inte ska räknas med i byggnadsarean. Därmed är det fråga om en bygglovspliktig tillbyggnad i detta fall. Det fanns därför fog för att utfärda ett lovföreläggande.

Eftersom lovföreläggandet överklagades var det ett medvetet val av kommunstyrelsen att vänta med att ta ut byggsanktionsavgift till dess att ett slutligt avgörande meddelats angående föreläggandet.

M R har hänvisat till vad han tidigare anfört i länsstyrelsen och mark- och miljödomstolen samt tillagt i huvudsak följande. Åtgärden är inte en bygglovspliktig tillbyggnad. Farstukvisten skiljer sig från huvudbyggnadens tak i övrigt genom att materialet är av enklare typ, s.k. shingel. Räcknet på farstukvisten är inte helt täckt, utan utgörs av spjälor.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det kan inledningsvis konstateras att det Mark- och miljööverdomstolen har att ta ställning till i målet är om den aktuella åtgärden utgör en bygglovspliktig tillbyggnad och om kommunstyrelsen på den grunden haft fog för sitt beslut att förelägga **M R** att ansöka om bygglov för åtgärden.

Den aktuella fastigheten, X i Tierps kommun, omfattas av en byggnadsplan från 1975. I denna anges inga särskilda bestämmelser om tillbyggnader.

Enligt 9 kap. 2 § första stycket 2 PBL krävs det bygglov för tillbyggnad. I 1 kap. 4 § PBL definieras tillbyggnad som ändring av en byggnad som innebär en ökning av byggnadens volym.

I förarbetena till den äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, angavs att begreppet tillbyggnader täcker både en tillbyggnad som ger byggnaden en större planyta och en påbyggnad som ökar byggnadsvolymen (prop. 1985/86:1 s. 501). Det framgår av förarbetena till PBL, som är tillämplig lag i detta fall, (prop. 2009/10:170

Del 1 s. 152) att detta tidigare uttalande fortfarande bör tjäna som vägledning för vad som menas med tillbyggnad. Den nya definitionen utgör enligt förarbetena ett tydliggörande av att alla volymutvidgningar av en byggnad utgör en tillbyggnad, dock bör en tilläggsisolering på byggnadens utsida inte anses vara en tillbyggnad. Äldre praxis enligt ÄPBL kan därför tjäna som vägledning vid bedömningen av om den aktuella åtgärden utgör en tillbyggnad enligt nya PBL.

I rättsfallet RÅ 1999 ref 53 ansågs uppsättande av ett skärmtak över en balkong utgöra en tillbyggnad i den mening som avsågs i 8 kap. 1 § ÄPBL. Regeringsrätten uttalade där bl. a. följande. Med tillbyggnad avses i ÄPBL sådana åtgärder som syftar till att öka en byggnads volym oavsett i vilken riktning det sker. Normalt torde vid beräkning

av en byggnads volym medräknas endast byggnadens slutna delar och inte t.ex. balkonger eller terrassutrymmen. Sker en inglasning av en balkong får detta anses innebära att en tillbyggnad sker i den mening som avses i 8 kap. 1§ ÄPBL. Motsvarande anses gälla om balkong eller terrassutrymmen byggs över med tak som ansluter till dessa utrymmen. Överbyggnaden får då ses som en tillbyggnad även om delar av balkong eller terrassutrymmet också fortsättningsvis kommer att vara öppet i höjd eller sidled.

Viss ledning vid bedömningen kan även erhållas från bedömningen av om altaner kan anses utgöra tillbyggnad eller inte då den aktuella konstruktionen påminner om altaners konstruktion. Här har Regeringsrätten i rättsfallet RÅ 2009 ref 67 I, II och III bedömt frågan om altaner utgör bygglovspliktiga tillbyggnader. Regeringsrätten fann att bygglov krävs för altaner som visuellt ger intryck av att vara tillbyggnader och där utrymme tillskapats under altangolvet trots att utrymmet avsågs fyllas upp med jordmassor (I och II) alternativt inte försetts med väggar (III).

Avgörande för frågan om den aktuella åtgärden utgör en bygglovspliktig tillbyggnad är således om byggnationen visuellt ger intryck av att vara en tillbyggnad och innebär en volymökning.

Den åtgärd som har utförts är en farstukvist bestående av en takdel i sadeltak och ett triangulärt gavelfält vilande på stolpar som anknyter till ett räcke nedtill. Det finns ett öppet parti mellan dessa delar. Länsstyrelsen har i sitt beslut angivit att räcket nedtill är helt täckt. Dock framgår av fotografi i målet samt M R:s egna uppgifter, som inte har ifrågasatts av nämnden, att räcket nedtill inte är helt täckt, utan som mark- och miljödomstolen konstaterat, består av spjälor. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar även att mellanrummet mellan spjälorna är litet.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning ger den aktuella åtgärden visuellt intryck av att vara en tillbyggnad där utrymmet under taket får anses innebära en volymökning. Att räcket inte är helt täckt, utan består av spjälor, föranleder ingen annan bedömning. Den aktuella åtgärden är därmed att anse som en bygglovspliktig tillbyggnad. Av utredningen i målet har det inte framkommit att bygglov beviljats för

åtgärden. Enligt 11 kap. 17 § PBL ska byggnadsnämnden om en åtgärd som kräver bygglov vidtagits utan lov i ett föreläggande ge fastighetens eller byggnadsverkets ägare tillfälle att inom en viss tid ansöka om lov, om det är sannolikt att lov kan ges för åtgärden. Då åtgärden är en bygglovspliktig tillbyggnad får kommunstyrelsen anses ha haft fog för sitt beslut att förelägga M R att ansöka om bygglov för åtgärden på denna grund. Med ändring av mark- och miljödomstolens avgörande ska därför kommunstyrelsens beslut fastställas.

M R har i målet yrkat att om kommunstyrelsens beslut fastställs ska kommunstyrelsens beslut om att påföra en byggsanktionsavgift ändras så att ingen avgift ska utgå alternativt att denna ska nedsättas. Så som mark- och miljödomstolen har konstaterat har kommunstyrelsen inte fattat något beslut om uttagande av byggsanktionsavgift, utan endast informerat M R om att en avgift kan komma att tas ut vid en senare tidpunkt. M R:s yrkande i denna del avvisas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Dirke, hovrättsråden Eywor Helmenius, referent, och Malin Wik samt tekniska rådet Tommy Åström. Föredragande har varit Louise Bengtsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
Enhet 4

DOM
2013-01-15
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr P 1220-12

KLAGANDE

M T R

MOTPART

Tierps kommun
Kommunstyrelsen
815 80 Tierp

SAKEN

Föreläggande enligt plan- och bygglagen (2010:900)

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut 2012-02-01 i ärende nr 403-6024-11, se bilaga 1

DOMSLUT

Med ändring av Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut 2012-02-01, dnr 403-6024-11, upphäver mark- och miljödomstolen Kommunstyrelsen i Tierps kommuns beslut 2011-11-11, dnr 2011-1454-3.

Dok.Id 302322

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

YRKANDEN M.M.

M R har yrkat att beslut ska upphävas.

Till stöd för sin talan har M R anfört väsentligen vad som antecknats i det överklagade beslutet.

Kommunstyrelsen i Tierps kommun har, som styrelsen får förstås, bestritt ändring.

Till stöd för sitt bestridande har styrelsen hänvisat till sitt beslut samt tillagt att det inte har fattats något beslut om byggsanktionsavgift.

DOMSKÄL

Kommunstyrelsen har utformat sitt föreläggande på så sätt att M R ska ge in en ansökan om bygglov i efterhand för olovligt utförd tillbyggnad. Begreppet tillbyggnad definieras i 1 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) som en ändring av en byggnad som innebär en ökning av byggnadens volym. Som vägledning anges i förarbetena att begreppet omfattar både en tillbyggnad som ger byggnaden en större planyta och en påbyggnad som ökar byggnadsvolymen, se prop. 1985/86:1 s. 501. I praxis har Regeringsrätten uttalat att vid beräkningen av en byggnads volym medräknas endast byggnadens slutna delar och således exempelvis inte balkonger eller takterasser och att en överbyggnad som ansluter till en balkong- eller terrassutrymme får anses som en tillbyggnad även om delar av balkong- eller terrassutrymmet också fortsättningsvis är öppet i höjd- eller sidled. (RÅ 1999 ref. 53.)

Den åtgärd som M R nu utfört har beskrivits som en farstukvist bestående av en takdel med sadeltak och triangulärt gavelfält vilande på stolpar, helt täckt räcke nedtill samt ett öppet parti mellan dessa delar. Av det fotografi som finns tillgängligt i underinstansens akt framgår dock att räcket inte är helt täckt nedtill utan att det består av spjälor. Det är därför enligt mark- och miljödomstolens mening i detta fall inte fråga om en sådan tillbyggnad som avses i definitionen i 1 kap. 4 § plan- och bygglagen. Det saknades därför skäl för kommunstyrelsen att på den

grunden med stöd av 11 kap. 17 § plan- och bygglagen förelägga M R om att ansöka om bygglov.

Kommunstyrelsen har i sitt beslut om att förelägga M R att ansöka om bygglov för den vidtagna åtgärden under rubriken ”Avgifter” uppgett att en byggsanktionsavgift tas ut för en bygglovspliktig åtgärd som utförts utan att lov sökts och beviljats. Under rubriken ”Behandling av ärendet” framgår vidare att ärendet om uttagande av byggsanktionsavgift kommer att behandlas vid Utskottet Samhällsbyggnads sammanträde 2012-01-19 och kommunstyrelsens sammanträde 2012-01-31. Uppgifterna om uttagande av byggsanktionsavgift får med beaktande av dess innehåll och utformning snarare anses vara en information om att en avgift kommer att debiteras vid en senare tidpunkt än ett beslut med direkt rättsverkan för M R. Styrelsens information kan därmed inte anses utgöra ett överklagbart beslut och M R:s överklagande i denna del borde ha avvisats av länsstyrelsen.

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen att eftersom det har saknats fog för att utfärda föreläggandet om att ansöka om bygglov samt eftersom det inte har meddelats något beslut om uttagande av byggsanktionsavgift bör föreläggandet upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV427)

Överklagande senast den 5 februari 2013. Prövningstillstånd krävs.

Bjarne Karlsson

Maria Backström Bergqvist

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bjarne Karlsson, ordförande, och tekniska rådet Maria Backström Bergqvist. Domen är enhällig. Föredragande har varit beredningsjuristen Alexandra Venander.